

Krisis

Tijdschrift voor actuele filosofie

SIGNALEMENTEN

Krisis, 2008, Issue 2

www.krisis.eu

Frank Ankersmit en Leo Klinkers (red.) (2008) *De tien plagen van de staat. De bedrijfsmatige overheid gewogen*. Amsterdam: Van Gennep, 268 p., € 22,50.

Wie deze bundel van kaft tot kaft gelezen heeft, kan niets anders concluderen dan dat de Nederlandse staat failliet is. Failliet omdat de overheid haar verplichtingen niet nakomt: goed onderwijs garanderen, adequate zorg bieden, voor democratische verhoudingen zorgen, etc. Het ergste is dat er nauwelijks argumenten te verzinnen zijn om de auteurs van de diverse bijdragen tegen te spreken. Zij presenteren vlijmscherpe analyses van tien plagen van de staat, waaronder gebrek aan politiek vakmanschap, de veranderdrift van bestuurders, het blind geloof in de marktwerking in de publieke sector, de marginalisering van de burger bij de besluitvorming, gebrek aan politiek vakmanschap en de verstoorde relatie tussen ministeries en uitvoeringsorganisaties. Een van de belangrijkste oorzaken van de misère is dat het openbaar bestuur steeds meer in handen is gekomen van managers die de neoliberale illusie koesteren dat alles wat van maatschappelijk waarde is in geld kan worden uitgedrukt. Filosoof en historicus Frank Ankersmit wijst in zijn bijdrage erop dat dit een gevaar voor de democratie is. Al met al levert deze bundel de beste röntgenfoto van de Nederlandse staat op die op dit moment voorhanden is.

R.G.

Walter Benjamin (2008) *Het kunstwerk in het tijdperk van zijn technische reproduceerbaarheid en andere essays*. Amsterdam: Boom, 136 p., € 24,90.

Onlangs verscheen een nieuwe uitgave van Walter Benjamins beroemde kunstwerkessay in een geactualiseerde vertaling. In dit essay analyseert Benjamin de veranderingen van de kunst aan het begin van de twintigste eeuw. De snel opkomende nieuwe technieken waren van grote invloed op zowel de productie als de perceptie van het kunstwerk. Maar voor Benjamin waren deze ontwikkelingen geen aanleiding om in cultuurpessimisme te vervallen; het wegvallen van het aura van het kunstwerk zag hij juist gepaard gaan met een emancipatorisch potentieel. Hoewel Benjamin zijn essay in de jaren dertig schreef, lijkt zijn analyse met de jaren alleen maar aan actualiteit te hebben gewonnen. Dankzij de nieuwe media die de afgelopen decennia ontstonden, neemt de reproduceerbaarheid van het kunstwerk immers nog altijd toe. In de bundel zijn nog twee stukken opgenomen: 'klein geschiedenis van de fotografie' en Eduard Fuchs, verzamelaar en historicus'.

J.G.

Jürgen Habermas (2008) *Ach, Europa. Kleine Politische Schriften XI*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 192 p., € 9,-.

Filosofie en politiek zijn niet van elkaar te scheiden, maar wel van elkaar te onderscheiden. Zo onderscheidt Jürgen Habermas uitdrukkelijk zijn filosofische van zijn politieke boeken. *Ach, Europa* is inmiddels zijn elfde bundel met politieke essays en portretten van denkers die hij in een politieke context plaatst. De titel zinspeelt op het boek *Ach Europa!* waarin de Duitse dichter en essayist Hans Magnus Enzensberger een lofzang houdt op de grote verscheidenheid in Europa. Habermas toont zich in de drie essays die over Europa gaan nogal sceptisch over de politieke eenwording van dit continent. Een van de twee essays die hij aan de openbaarheid heeft gewijd is veruit het interessantst, omdat hij daarin op een eigenwillige manier op zoek gaat naar snijpunten tussen sociaal-wetenschappelijk onderzoek en filosofische reflectie. Boeiend zijn de

portretten van Wolfgang Abendroth, Richard Rorty, Ronald Dworkin en Jacques Derrida. In zijn Adieu voor laatstgenoemde merkt Habermas op dat deze in de persoonlijke ontmoetingen anders is dan men op grond van diens geschriften zou verwachten: 'Er war anders, als man erwartete – eine ungemein liebenswürdige, fast elegante, gewiss verletzbare und sensible, aber gewandte und, sobald er Vertrauen gefasst hatte, sympathisch offene, eine freundliche und zur Freundschaft bereite Person.'

R.G.

Willem Schinkel (2008) *De gedroomde samenleving*. Kampen: Uitgeverij Klement, 160 p., € 16,95.

In *De gedroomde samenleving* uit Willem Schinkel opnieuw kritiek op de dominante opvatting over integratie, zoals hij dit eerder deed in *Denken in een tijd van sociale hypochondrie*. De strekking is verwant, maar gezien het relatief toegankelijke taalgebruik en de geringere omvang heeft dit nieuwste boek de potentie om een grote lezersgroep te bereiken. Na het integratiediscours vanuit verschillende hoeken geanalyseerd te hebben, komt Schinkel tot de onvermijdelijke conclusie dat de Nederlandse samenleving aan sociale hypochondrie lijdt; een staat van overbezorgdheid waarin het sociaal lichaam 'samenleving' overdreven gemonitord wordt. Het spreken over integratie bevordert zo een voortdurende uitsluiting van diegenen bij wie integratie geproblematiseerd wordt. Zie voor een uitvoerige recensie van *Denken in een tijd van sociale hypochondrie*:

<http://www.krisis.eu/content/2008-1/2008-1-11-vanderveeke.pdf>

J.G.

 De Creative Commons Licentie is van toepassing op dit artikel (Naamsvermelding-Niet-commercieel 3.0).

Zie <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/nl> voor meer informatie.